

НОВІ ВИДАННЯ ДЛЯ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

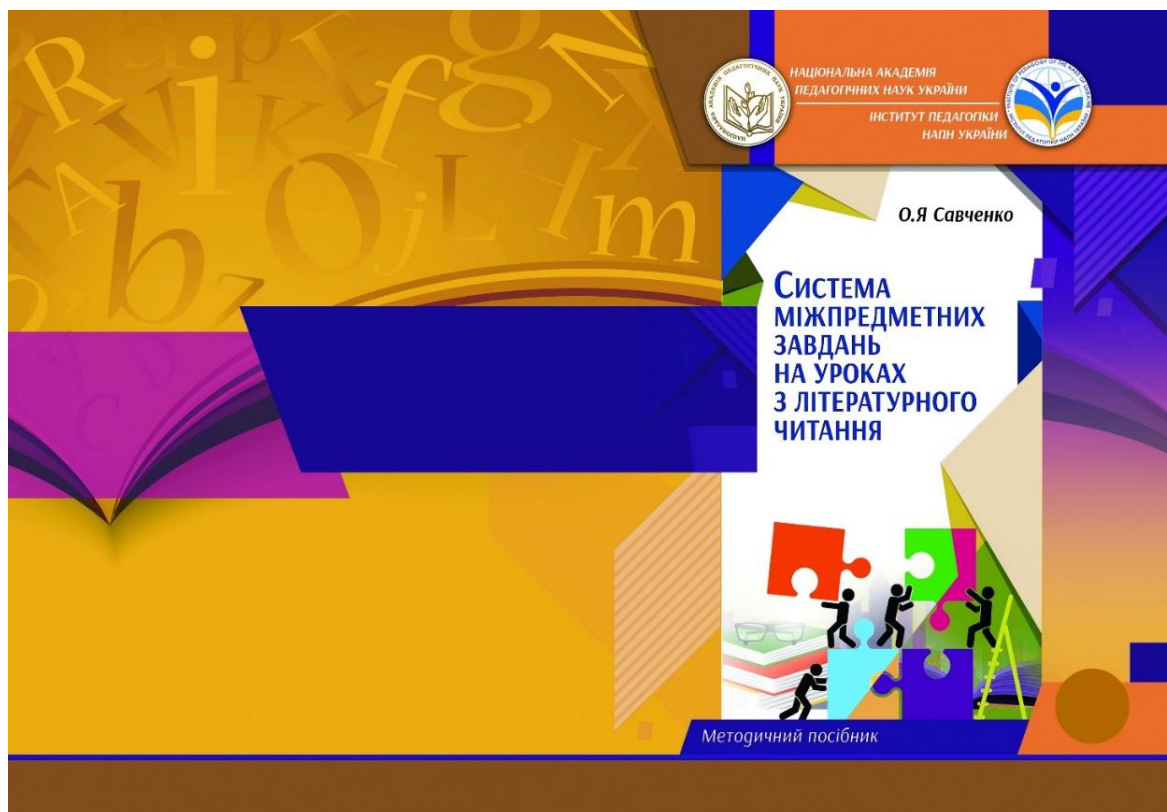
Оксана Онопрієнко – доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник, завідувачка відділу початкової освіти
імені О.Я. Савченко, Інститут педагогіки
Національної академії педагогічних наук України,
Київ, Україна

Oksana Onopriienko – Doctor of Pedagogical Sciences,
Senior Researcher, Head of the Department of Primary Education named
after O.Ya.Savchenko, Institute of Pedagogy of the National Academy of
Educational Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

METHODICAL GUIDES FOR TEACHERS
NEW UKRAINIAN SCHOOL

МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Відділом початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України проведено дослідження «Дидактико-методичний супровід компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі», результати якого відображені у публікаціях науковців відділу. В 2020 році за цією темою вийшла друком серія методичних посібників, адресована вчителям початкових класів, методистам, викладачам і студентам закладів вищої педагогічної освіти.

Методичний посібник **«Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання»**¹. Його авторка – Олександра Яківна Савченко, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, головний науковий співробітник відділу початкової освіти. Це остання розробка, створена Олександрою Яківною для освітян.

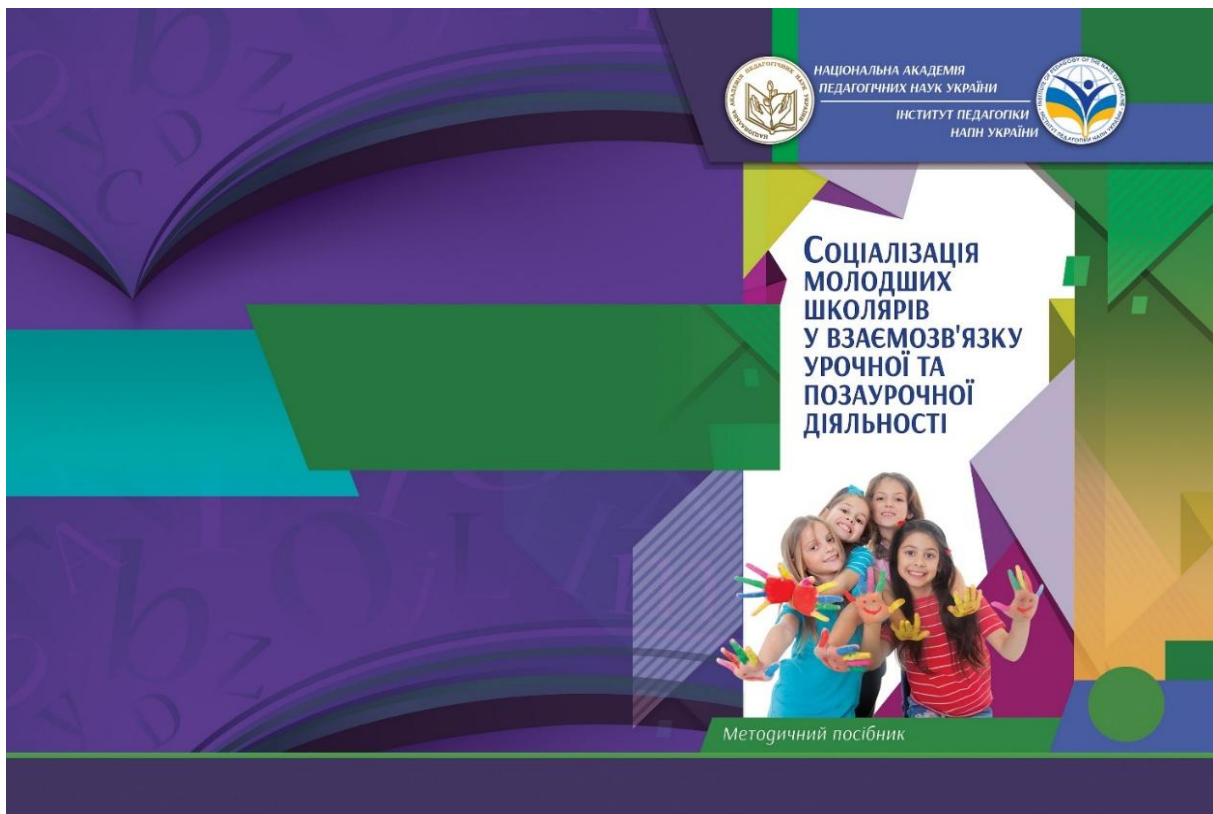
У посібнику розкриті питання науково обґрунтованого визначення межі й обсягів внутрішньопредметних зв'язків і міжпредметної інтеграції. Відповідно на цей виклик реформування змісту і методики освітнього процесу в 1-4 класах розроблено для кожної освітньої галузі дидактико-методичний супровід на засадах системного, компетентнісного й особистісно зорієнтованого підходів, наукові та прикладні результати якого можуть слугувати новим методичним ресурсом.

У першому розділі посібника «Досліджувана проблема у педагогічній теорії і практиці» розглянуто проблему сутності міжпредметних зв'язків, їх функцій і методики застосування. Аналізуються результати вивчення стану використання міжпредметних зв'язків на уроках літературного читання.

У другому розділі «Характеристика системи міжпредметних завдань на уроках літературного читання» обґрунтовано класифікацію видів міжпредметних завдань; описано систему таких завдань як основного засобу реалізації міжпредметних зв'язків уроків літературного читання зі змістом предметів українська мова, мистецтво, інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у другому, третьому і четвертому класах.

У третьому розділі «Міжпредметні завдання як ресурс формування ключових і предметних компетентностей здобувачів початкової освіти» наведено результати експериментальної перевірки створених завдань; визначається вплив системи міжпредметних завдань на якість сформованості у молодших школярів базових понять, загальнонавчальних умінь, цінностей, що мають наскрізний характер у початковій школі. Особлива увага приділяється проблемі використання діяльнісних міжпредметних завдань як засобу формування у молодших школярів умінь працювати з підручником; розвитку мовлення; дослідження учнями текстів різних жанрів.

¹ Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. Київ, 2020. 104 с.

Методичний посібник **«Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності»²**. Його авторка – Надія Михайлівна Бібік, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, головний науковий співробітник відділу початкової освіти.

У посібнику схарактеризовано дидактико-методичний супровід соціалізації молодших школярів у процесі реалізації змісту суспільствознавчої галузі Державного стандарту початкової освіти у ході урочної і позаурочної діяльності. Конкретизовано методичні засоби компетентісно орієнтованого формування соціальних навичок учнів у предметному й інтегрованому варіантах навчання.

У першому розділі посібника «Проблема соціалізації школяра в педагогічній теорії» розкрито сутність, зміст і структуру соціальної компетентності молодшого школяра; визначено чинники соціалізації учнів.

У другому розділі «Стан практики соціалізації молодшого школяра» відображено потрактування досліджуваної проблеми в нормативній базі освіти. Розглянуто феномен навчальної взаємодії як чинника соціалізації молодших школярів; описано апробовані моделі соціалізації молодшого школяра. Конкретизовано зміст і можливості використання технологій соціалізації молодшого школяра у професійній підготовці вчителя.

Третій розділ «Дидактичні вимоги до компетентісно орієнтованого уроку/заняття» присвячено характеристиці навчально-методичного комплексу інтегрованого курсу «Я досліджую світ» як інноваційного ресурсу компетентісно орієнтованого уроку; розкрито особливості перевірки навчальних досягнень учнів із соціального складника курсу «Я досліджую світ».

² Бібік Н. М. Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності : методичний посібник. Київ, 2020. 104 с.

Методичний посібник «Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів»³. Його авторка – Валентина Олександрівна Мартиненко, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу початкової освіти.

Посібник розкриває психолого-педагогічні типи та індивідуальні труднощі навчання читанню учнів, пов'язані з функціональною незрілістю пізнавальних процесів у дітей та окремими соціальними чинниками. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, що забезпечують розвиток та удосконалення технічної і смислової сторін навички читання; запропоновано систему вправ і завдань для подолання труднощів читання, зумовлених особливостями мовленнєвого розвитку учнів, зорового сприймання та різних властивостей уваги; розроблено завдання з формування початкових умінь переглядового виду читання.

У першому розділі «Психолого-педагогічні засади формування й розвитку читацької діяльності молодших школярів» розкрито наукові аспекти становлення й розвитку навички читання молодших школярів на різних етапах навчання у початковій школі. Схарактеризовано сутнісні ознаки та динаміку розвитку навички читання учнів; особливості розвитку пізнавальних процесів в учнів із труднощами навчання читанню. Визначено сучасні тенденції розвитку читацької діяльності молодших школярів під впливом активної взаємодії з екранними технологіями; проаналізовано окремі читацькі стратегії у контексті їх застосування у початковій школі.

У другому розділі «Упровадження системи індивідуалізованих завдань з формування й розвитку повноцінної навички читання у молодших школярів» презентовано результати аналізу стану сформованості технічної і смислової сторін навички читання учнів у сучасній шкільній практиці; надано характеристику типологічним групам учнів за рівнем розвитку технічної і смислової сторін навички читання. Розкрито методику застосування вправ і завдань для подолання труднощів технічної сторони навички читання з провідним вербальним і невербальним компонентами. Запропоновано вправи і завдання на розвиток в учнів правильного читання, усунення дикційних труднощів; на розвиток умінь керувати диханням, застосовувати інтонаційні засоби виразності під час читання; на розширення оперативного поля читання, миттєве розпізнання складів, коротких слів, словосполучень. Надано методичні орієнтири для формування й розвитку у молодших школярів початкових умінь переглядового/пошукового видів читання.

³ Мартиненко В. О. Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів: посібник. Київ, 2020. 104 с.

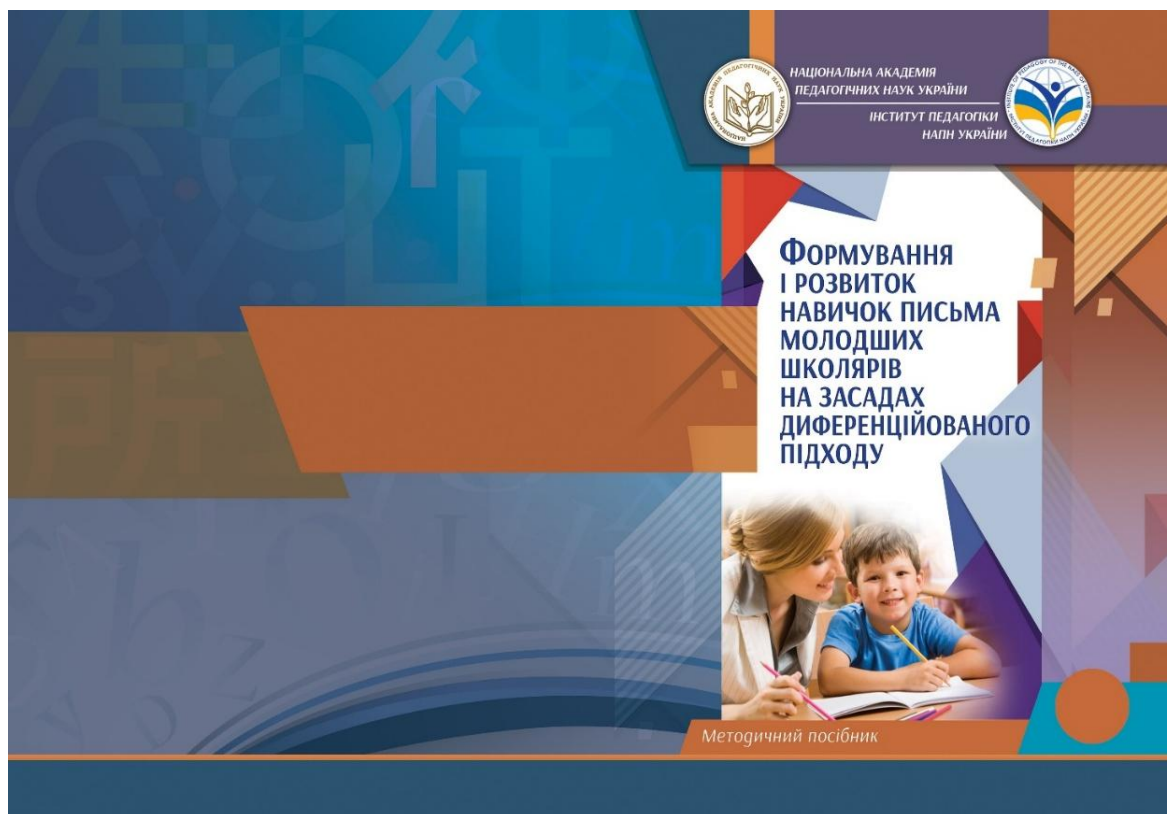
Методичний посібник **«Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови»**⁴. Його авторка – Катерина Іванівна Пономарьова, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу початкової освіти.

У посібнику висвітлено узагальнені результати проведеної науково-дослідної роботи, присвяченої обґрунтуванню і створенню дидактико-методичного супроводу компетентісно орієнтованого навчання в початковій школі української мови, визначенню ефективних засобів формування комунікативної компетентності молодших школярів.

У першому розділі посібника «Науково-теоретичні засади компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів української мови» розкрито сутність понять «комунікація», «комунікативні уміння», «комунікативна компетентність»; психолого-педагогічні особливості формування комунікативної компетентності учнів. Проаналізовано типову освітню програму з мовно-літературної галузі, де окреслено нові цілі навчання та його компетентнісні результати.

У другому розділі «Методика формування комунікативної компетентності учнів початкової школи» запропоновано інтерактивні форми навчання, компетентісно орієнтовані завдання, засоби розвитку навичок усної взаємодії, що забезпечують формування комунікативної компетентності школярів. Надано методичні настанови стосовно реалізації прийомів формування в учнів читацьких умінь у процесі навчання грамоти та української мови, роботи з медіатекстами, опанування учнями початкових лінгвістичних знань у процесі дослідницької діяльності.

⁴ Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови : методичний посібник. Київ, 2020. 88 с.

Методичний посібник «**Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу**»⁵. Його авторка – Ольга Юхимівна Прищеп, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу початкової освіти.

У посібнику обґрунтовано необхідність диференційованого підходу в навчанні письма молодших школярів; проаналізовано психофізіологічні особливості їхнього розвитку; історичні методи навчання письма; схарактеризовано складники навчання письма молодших школярів. Подано методичні настанови щодо їх формування і розвитку на основі диференційованого підходу.

У першому розділі посібника «Психолого-педагогічні основи диференційованого підходу до формування навичок письма молодших школярів» розкрито мету і завдання диференційованого навчання; психолого-фізіологічні особливості молодших школярів як основу диференціації. Проаналізовано проблеми навчання письма дітей, які пишуть лівою рукою. Визначено завдання формування графічних навичок письма у зв'язку із програмними вимогами сьогодення.

У другому розділі «Методика організації диференційованого підходу у процесі навчання й удосконалення письма» надано методичні орієнтири стосовно реалізації диференційованого підходу до формування в учнів молодшого шкільного віку навичок письма, способів організації графіко-орфографічної діяльності. Запропоновано рекомендації щодо запобігання специфічним графіко-орфографічним помилкам учнів, удосконалення навичок правильного письма в 2-4 класах і виправлення індивідуальних помилок у почерку дітей.

⁵ Прищеп О. Ю. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу : методичний посібник. Київ, 2020. 80 с.

Методичний посібник «**Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів**»⁶. Його авторка – Оксана Володимирівна Онопрієнко, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу початкової освіти.

У посібнику розкрито сучасні дидактико-методичні підходи до реалізації контролю й оцінювання освітніх результатів у початковій школі. Розкрито особливості здійснення формульованого оцінювання навчальних досягнень учнів. Схарактеризовано дидактичне забезпечення оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів.

У першому розділі посібника «Дидактико-методичні підходи до реалізації контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи» визначено виклики в освіті як чинники зміни результатів навчання у початковій школі, проаналізовано сучасні підходи до організації контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів; встановлено взаємозв'язки між провідними функціями освітніх галузей і належними їм результатами навчання.

У другому розділі «Методика розроблення інструментарію оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи» розкрито сутність і методику здійснення формульованого оцінювання навчальних досягнень учнів; описано авторську технологію конструювання інструментарію формульованого оцінювання; запропоновано шляхи застосування таксономії навчальних цілей до побудови інструментарію оцінювання результатів навчання. Презентовано дидактичне забезпечення формульованого та підсумкового оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів.

⁶ Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ, 2020. 72 с.